

Inleiding

Terwijl basisscholen (en de inspectie) al jarenlang weten wat voor resultaten hun leerlingen halen op de eindtoets, is dit voor ouders tot 2013 altijd een raadsel gebleven. Alleen als scholen hiervoor kozen, publiceerden zij de resultaten van hun leerlingen op hun website, zonder dat deze resultaten te vergelijken waren met andere scholen.

Om de informatie-ongelijkheid tussen ouders enerzijds en scholen en inspectie anderzijds te verkleinen, heeft RTL Nieuws het ministerie van Onderwijs verzocht de eindtoetsresultaten openbaar te maken. Dat stuitte op bezwaren van de scholen: de ruwe scores zijn niet één op één te vergelijken, omdat basisscholen verschillen in leerlingenpopulatie en beleid wat betreft eindtoetsdeelname.

Om aan die bezwaren tegemoet te komen berekent RTL Nieuws sinds 2013 gewogen scores voor de resultaten op de eindtoets. Tot 2018 is hierbij gebruik gemaakt van een methode die samen met wijnen professor onderwijssociologie Jaap Dronkers is ontwikkeld. Het levert voor scholen, waarvoor genoeg data beschikbaar zijn, een oordeel op over de verhouding tussen de score op de eindtoets en de leerlingenpopulatie.

Dit is nadrukkelijk geen eindoordeel over de kwaliteit van de school, zoals in de publicaties door RTL Nieuws consequent is aangegeven. Het zegt iets over de eindtoetsscore en vergelijkt die, op basis van de best beschikbare openbare data, met andere scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie.

Dronkers noemde de uitkomsten de 'toegevoegde waarde', het verschil tussen input bij de start in het basisonderwijs en output op het eind daarvan. Omdat het startniveau onbekend is en omdat er een zeker verband is tussen prestaties en het thuismilieu van de kinderen (alhoewel dat verband niet heel erg sterk is; zie Driessen, 2017), wordt vaak de thuissituatie als substituuut voor het startniveau genomen. Dat doet onder meer de Inspectie voor het Onderwijs bij de beoordeling van kwaliteit van scholen.

In voorgaande jaren werd de thuissituatie van kinderen geschat op basis van kenmerken uit hun postcodegebied. Doordat het Centraal Bureau voor de Statistiek in 2018 in opdracht van de Inspectie voor het Onderwijs per school voor de afgelopen jaren verwachte schoolscores heeft berekend op basis van de kenmerken van leerlingen, kan nu een nog beter beeld worden geschetst.

Het stelt RTL Nieuws in staat om op basis van open beschikbare data de methode voor het vergelijken van scholen te verbeteren. In dit document wordt de methode die RTL Nieuws heeft gehanteerd, omschreven. Waar mogelijk is daarbij gebruik gemaakt van de oudere toelichtingen bij de cijfers door professor Dronkers.

Net als in voorgaande jaren zijn de berekeningen volledig openbaar, net als de brondata. Zo is het voor scholen helder waar het cijfer dat hun eindtoets opleverde, vandaan komt. In het verleden maakten vele scholen van de gelegenheid gebruik om ouders van (potentiële) leerlingen beter voor te lichten over de behaalde resultaten en de schoolvisie op onderwijsopbrengsten.

Naast dit document publiceert RTL Nieuws daarom ook een Excel-bestand met per school de gebruikte gegevens en de uitkomsten.

Gebruikte gegevens

Eindtoetsscores

RTL Nieuws heeft voor de eindresultaten de resultaten voor 2016, 2017 en 2018 gedownload van de website van DUO (https://duo.nl/open_onderwijsdata/databestanden/po/leerlingen-po/bo-sbo/bo-sbo-eindscores.jsp, alleen de data over het regulier basisonderwijs zijn gebruikt). De cijfers over verschillende jaren zijn op basis van BRIN- en vestigingsnummer aan elkaar gekoppeld. Voor de vergelijking is gebruik gemaakt van drie eindtoetsen die in alle jaargangen werden gegeven. Het gaat om de toetsen IEP, Route 8

en de Centrale Eindtoets van het Cito. Bij de drie andere toetsen die ook in één of meer van de onderzochte jaren werden gegeven, CESAN, DIA en AMN, is het aantal leerlingen dat de toets maakte per jaar gering en daarom zijn deze toetsen niet meegewogen. Ook van scholen waar in een jaar minder dan 5 leerlingen een eindtoets hebben gemaakt, zijn voor dat jaar geen scores meegenomen.

Gegevens verwachte schoolscore

Op verzoek van de Inspectie voor het Onderwijs heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek in 2018 gemiddelde verwachte onderwijsscores per school berekend. Uit onderzoek van het CBS blijkt, net als wat professor Dronkers eerder aantoonde, dat een zestal omgevingsfactoren voorspellend zijn voor de score op de eindtoets. Dit zijn de opleidingsniveaus van de ouders, het gemiddelde opleidingsniveau van alle moeders op de school van het kind, de herkomst van de ouders, de verblijfsduur van de moeder, de intelligentiescore van het kind en of de ouders in de schuldsanering zitten.

Het CBS heeft de scores per leerling vertaald naar een score per school (<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/46/gemiddelde-verwachte-schoolscores-2015-2017>). Deze gegevens betreffen afzonderlijke scores voor de afgelopen drie schooljaren en zijn door RTL Nieuws allemaal meegenomen.

Berekening

Op basis van bovenstaande gegevens, heeft RTL Nieuws een cijfer berekend, dat gebaseerd is op de 'toegevoegde waarde', zoals die door professor Dronkers tot 2013 is geoperationaliseerd. Om tot dit cijfer te komen, moet eerst per school per jaar een toetsscore worden berekend, die wordt omgezet in een gemiddelde toetsscore.

Toetsscores

Om de scores op de verschillende toetsen te berekenen, zijn met behulp van SPSS lineaire regressievergelijkingen gemaakt met de toetsscores per jaar als afhankelijke variabele en de genormaliseerde variabele 'verwachte schoolscore' van het CBS als onafhankelijke variabele. Daarnaast is per toets per jaar de standaarddeviatie berekend.

De toetsen zijn vervolgens genormaliseerd door de constante uit de regressievergelijking (de score voor een school met verwachte schoolscore van 0) van de score af te trekken, en de uitkomst te delen door de standaarddeviatie. Per toets per jaar gaat het om de volgende constanten en standaarddeviaties:

	Constanten			Standaarddeviaties		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Cito	534,557	535,231	535,343	4,013	3,977	3,734
IEP	80,054	81,311	81,416	5,110	5,283	4,329
ROUTE 8	204,568	206,265	205,664	11,180	9,930	9,807

Voor de scholen die in 2016, 2017 en/of 2018 volgens de cijfers van DUO twee of drie verschillende toetsen hebben gebruikt voor meer dan 4 leerlingen, is voor alle toetsen (mits behorend tot IEP, Route 8 of CET) een score berekend. Vervolgens is op basis van het aantal deelnemers per toets het gewogen gemiddelde voor de twee (of drie) scores berekend.

Vergelijking scholen

De zo verkregen toetsscores per jaar zijn vervolgens als afhankelijke variabele in een regressievergelijking gebruikt. De onafhankelijke variabelen in deze vergelijking is de genormaliseerde verwachte schoolscore van het betreffende jaar.

Dat leverde de volgende regressievergelijkingen op:

2016:

	B	Std. Fout	Beta	t	Significantie
(Constante)	-,004	,010		-,386	,700
Verwachte schoolscore	-,485	,010	-,537	-49,665	,000

2017:

	B	Std. Fout	Beta	t	Significantie
(Constante)	-,013	,010		-1,337	,181
Verwachte schoolscore	-,493	,009	-,558	-52,531	,000

2018:

	B	Std. Fout	Beta	t	Significantie
(Constante)	,005	,010		,506	,613
Verwachte schoolscore	-,446	,010	-,507	-45,511	,000

Per school is daarna het gemiddelde van de gestandaardiseerde residuen over het aantal beschikbare jaren als gemiddelde toetsscore gebruikt.

Cijfer

Voor alle scholen met 2 of 3 geldige scores zijn de gemiddelde toetsscores na bovenstaande vergelijking opgeteld met het cijfer 7. Een 7 staat zo dus voor een score die over drie jaar gemiddeld gelijk is aan de verwachte score op basis van de regressievergelijking. Een school over drie jaar gemiddeld exact één standaardafwijking boven de verwachte score zit, krijgt dus een 8. Een school die over de drie jaar gemiddeld exact één standaardafwijking onder de verwachte score zit, krijgt dus een 6. Cijfers onder de 4 zijn afgerond op een 4.

Uiteindelijk is zo voor 6.149 nu actieve basisscholen een cijfer berekend. Voor 229 scholen bleek dat niet mogelijk.

Gewogen en verwachte CET-score

De genormaliseerde verwachte waarde van deze vergelijking, is net als de in de vergelijking gebruikte toetsscore, weer teruggerekend naar een eindtoetsscore per afgenomen toets per jaar. Dat is gedaan door de originele omzetting om te draaien: de verwachte scores zijn vermenigvuldigd met de standaardafwijking en opgeteld bij de constante. Dit levert een score voor vergelijkbare scholen met dezelfde toets op.

Verificatie

Ter verificatie is bovengenoemde methodiek voorgelegd aan meerdere deskundigen, waaronder onderwijskundig onderzoeker Geert Driessen.